

2004 METŲ ISTORIJS

MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO REZULTATŲ

KOKYBINĖ ANALIZĖ

Audronė Čižauskienė, Saulius Jurkevičius, Liucija Pobedinska, Jūratė Šackutė

KOKYBINĖS ANALIZĖS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, ŠALTINIAI

Istorijos mokyklinio brandos egzamino kokybinės analizės tikslas parodyti, kokie mokinių gebėjimai buvo tikrinami, kokias jie parodė žinias ir gebėjimus, išnagrinėti kiekvieną klausimą įvairiais aspektais.

Atliekant istorijos mokyklinio brandos egzamino rezultatų kokybinę analizę, buvo keliami tokie konkretūs uždaviniai:

- nustatyti, kokius mokinių gebėjimus tikrino užduotyje pateikti klausimai;
- nurodyti jų privalumus ir trūkumus;
- įvardyti mokinių gebėjimus, dažniausiai besikartojančias klaidas bei pateikti mokiniams rekomendacijas, kaip geriau pasiruošti istorijos mokykliniams brandos egzaminui;
- išanalizuoti užduotį dalykiniu aspektu;
- palyginti 2004 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino užduotį su praeitų metų užduotimi, nurodant esminius pasikeitimus ir pagrindines užduoties kaitos tendencijas;
- pateikti rekomendacijas mokytojams, į kokius ugdymo aspektus reikėtų atkreipti daugiau dėmesio;
- pateikti rekomendacijas užduoties rengėjams, kaip būtų galima tobulinti egzamino užduotį.

Atliekant istorijos mokyklinio brandos egzamino kokybinę analizę remtasi tokiais šaltiniais:

- 2004 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino rezultatų statistinė analizė.
- 500 kandidatų darbų, kurie atsitiktinai buvo atrinkti istorijos mokyklinio brandos egzamino rezultatų statistinei analizei.
- 2004 metų brandos egzaminų programa. Vilnius, 2003.

ĮVADAS

2004 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino metu buvo tikrinamos mokinių žinios ir jų gebėjimai jas taikyti pagal egzamino programoje aprašytus mokyklinio egzamino reikalavimus. Egzamino užduotis buvo orientuota į vidurinės mokyklos programos apibrėžtą istorijos žinių, supratimo ir gebėjimų lygį, koks yra pageidautinas kiekvienam vidurinį išsilavinimą įgijusiam abiturientui.

Istorijos mokyklinio brandos egzamino užduotis reikalavo žinoti svarbiausius Pasaulio ir Lietuvos istorijos faktus, reiškinius, pagrindinius dėsningumus, plačiai vartojamas istorijos sąvokas. Taip pat užduotis reikalavo gebėti dirbti su istorijos rašytiniais ir vaizdiniais šaltiniais, analizuoti istorinį kontūrinį žemėlapi.

2004 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino užduotis tikrino mokinių žinias ir gebėjimus iš 14 temų pateiktų istorijos egzamino programoje (užduotyje nebuvo pateikta klausimų iš senųjų civilizacijų: Egipto, Tarpupio (Mesopotamijos, senovės Graikijos ir Romos).

2004 m. istorijos mokyklinio brandos egzamino užduotis buvo suskirstyta į dvi dalis. Pirmoji dalis buvo testas. Jį sudarė 15 klausimų su pasirenkamaisiais atsakymais. Testu buvo tikrinamos ne tik mokinių žinios ir supratimas, bet ir gebėjimas jas taikyti. Klausimai reikalavo mokinių žinių iš politologijos (7 klausimai), pasaulio istorijos (4 klausimai) ir Lietuvos istorijos (4 klausimai). Teisingai atlikus pirmąją egzamino užduoties dalį, buvo galima surinkti 15 taškų.

Antroji istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties dalis buvo skirta mokinių bendriesiems gebėjimams tikrinti. Ją sudarė atviro tipo klausimai, suskirstyti į tris grupes. Pirmoji klausimų grupė buvo iš pasaulio istorijos kurso (16–23 klausimai). Šie klausimai buvo skirti darbui su istoriniu kontūriniu žemėlapiu, jie tikrino mokinių gebėjimą skaityti ir analizuoti kontūrinį žemėlapi, atpažinti valstybes ir teritorijas vaizduojamu laikotarpiu. Antroji klausimų grupė (24–30 klausimai) tikrino mokinių gebėjimą

dirbti su vaizdiniu istorijos šaltiniu ir reikalavo gebėjimo atpažinti įvairių istorinių laikotarpių Lietuvoje vyravusius architektūros stilius. Trečioji grupė – iš Lietuvos istorijos kurso (31–38 klausimai) – tikrino mokinių gebėjimą dirbti su istorijos rašytiniais šaltiniais. Iš pateiktų šaltinių ištraukų reikėjo atpažinti istorinius įvykius, gebėti juos susieti su istoriniu kontekstu. Už antrąją istorijos mokyklinio brandos egzamino dalį buvo galima surinkti 35 taškus. Iš viso antrojoje užduoties dalyje buvo pateikti 23 klausimai. Iš jų 12 buvo vertinami vienu tašku, 10 – dviem taškais, vienas – trimis taškais.

EGZAMINO UŽDUOTIES PIRMOSIOS DALIES VERTINIMAS

Užduoties I dalyje buvo 15 klausimų, iš jų 7 klausimai skirti politologijai ir 8 – istorijai. Kiekvienas klausimas su pasirenkamaisiais atsakymais turėjo vieną teisingą atsakymą.

Užduoties I dalies 1-15 klausimų pasiskirstymas pagal gebėjimus

Užduoties klausimas	Žinios ir supratimas	Žinių taikymas, gebėjimas analizuoti ir vertinti
Istorija	14, 15	8, 9, 10, 11, 12, 13
Politologija	1, 2, 3, 4, 5	6, 7
	Iš viso 7 (46,6 proc.)	Iš viso 8 (53,3 proc.)

Lentelės duomenys rodo, kad užduoties I dalies klausimai tikrino įvairius mokinių gebėjimus.

Užduoties I dalies 1-15 klausimų pasiskirstymas pagal sunkumą

Labai sunkūs (iki 20 proc.)	Sunkūs (20–40 proc.)	Optimalūs (40–60 proc.)	Lengvi (60–80 proc.)
nebuvo	3	5, 6, 8, 9, 11, 14	1, 2, 4, 7, 10, 12, 13, 15
	Iš viso 1 (6,6 proc.)	Iš viso 6 (40 proc.)	Iš viso 8 (53,3 proc.)

Užduoties I dalies 1–15 klausimų sunkumo vidurkis yra 59,8 proc., skiriamoji geba – 42,2 proc. Labai sunkių ir labai lengvų klausimų nebuvo, vyravo optimalūs ir lengvi klausimai.

1 klausimas reikalavo atsakyti, kas pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją skelbia referendumą. Teisingai atsakė 72,6 proc. mokinių, nurodę, kad referendumą skelbia Seimas, 10,5 proc. manė, kad referendumą skelbia Konstitucinis Teismas, 9,3 proc. – Vyriausybė ir 6 proc. – Prezidentas. Reikėjo žinoti ir referendumo skelbimo tvarką, kurią reglamentuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija. Dauguma mokinių į šį klausimą atsakė teisingai. Tai leidžia manyti, kad Konstitucijos pagrindus mokiniai žino neblogai.

2 klausimas reikalavo žinoti, kam priklauso suverenitetas demokratinėse valstybėse. 62,7 proc. mokinių teisingai atsakė, kad suverenitetas priklauso tautai, 14,3 proc. manė, kad suverenitetas demokratinėse valstybėse priklauso parlamentui, 10,5 proc. – kad prezidentui ir 9,9 proc. suverenitetą priskyrė vyriausybei. Mokiniai turėjo suprasti „suvereno“ arba „suvereniteto“ sąvokas ir mokėti jas taikyti.

3 klausimas tikrino žinias iš 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijos. Reikėjo nurodyti, kas vykdo Lietuvos Respublikos Prezidento apkaltą. Teisingą atsakymą pasirinko tik 39,1 proc. mokinių, nurodę, kad apkaltą vykdo Seimas. Net 56,5 proc. mokinių neteisingai nurodė, kad Lietuvos Respublikos Prezidento apkaltą vykdo Konstitucinis Teismas. Šis klausimas buvo sunkiausias iš 15 pateiktų klausimų. Jis siejosi su politinėmis realijomis Lietuvoje, nes 2004 m. vyko Lietuvos Respublikos Prezidento apkalta.

4 klausimas prašė nurodyti, kuri iš nurodytų keturių valstybių yra federacinė. Teisingą atsakymą pasirinko net 73,4 proc. mokinių, nurodę, kad federacinė valstybė yra JAV, 15,7 proc. neteisingai nurodė Prancūziją, 7,9 proc. – Lenkiją ir 0,6 proc. – Lietuvą. Atsakymai rodo, kad dauguma mokinių skiria federacines ir unitarines valstybes, supranta, kaip tarpusavyje kompetencija pasidalija valdžios institucijos, skiria valstybių centrinių ir vietinių valdžios institucijų įgaliojimus.

5 klausimas. Reikėjo nurodyti, kur yra pagrindinė Jungtinių Tautų Organizacijos būstinė. 52 proc. mokinių teisingai nurodė Niujorką, bet 28,6 proc. neteisingai pasirinko Briuselį, 9,3 proc. – Strasbūrą ir 8,3

proc. – Ženevą. Pateikti atsakymai rodo, kad mokiniai nepakankamai gerai žino svarbiausias Tarptautines organizacijas ir jų pagrindines būstines.

6 klausimas reikalavo nurodyti valstybės vadovą, kuris į valdžią atėjo neteisėtai. 46,2 proc. mokinių teisingai nurodė, kad neteisėtai į valdžią atėjo generolas F. Frankas, bet net 35,7 proc. manė, kad neteisėtai į valdžią atėjo A.Hitleris, 10,9 proc. nurodė V.Čerčilį ir 5,4 proc. – K. Grinių. Atsakymai rodo, kad maždaug pusė egzaminą laikusių mokinių nežino, kokiomis aplinkybėmis valdžioje įsitvirtino A.Hitleris, nesuvokia, kad V. Čerčilis buvo Didžiosios Britanijos, turinčios seniausias demokratines tradicijas, premjeras, o K. Grinius susijęs su pačiu demokratiškiausiu Lietuvos Respublikos tarpukario laikotarpiu.

7 klausimas reikalavo žinoti, kokiomis aplinkybėmis dažniausiai sudaromos koalicijos. 78,4 proc. mokinių teisingai atsakė, kad koalicijos dažniausiai sudaromos esant daugiapartinei sistemai. Atsakymas rodo, kad dauguma mokinių supranta demokratinės valdymo sistemos ypatybes, suvokia, kad daugiapartinė sistema negali būti siejama su nedemokratišku valdymu arba dvipartine sistema, kai viena partija keičia kitą. Be to, dabartinė Lietuvos politinė sistema akivaizdžiai iliustruoja daugiapartinę sistemą ir koalicijų sudarymo mechanizmą.

8 klausimas. Mokiniai turėjo nurodyti, kad XVIII a. Lenkijos-Lietuvos valstybės politiniam gyvenimui buvo būdingas svetimų valstybių įtakos išaugimas. 59,3 proc. mokinių teisingai atsakė į šį klausimą, tačiau 15,5 proc. nurodė, kad šiam laikotarpiui būdingas autoritarizmas, 11,7 proc. šį laikotarpį siejo su absoliutizmu ir 10,1 proc. – su luominės visuomenės išnykimu. Dalis mokinių nepakankamai gerai moka ATR istoriją, todėl pasirinko atsakymus, kurie iš esmės neatspindėjo minimo laikmečio bruožų.

9 klausimas reikalavo suprasti Lietuvos XIX amžiaus pirmosios pusės ypatumus. 48 proc. mokinių teisingai nurodė, kad Lietuvoje XIX a. uždarytas Vilniaus universitetas. Tačiau 22,4 proc. šį laikotarpį siejo su baudžios panaikinimu, 15,5 proc. su reformacijos judėjimu ir 11,3 proc. su kapitalizmo išsigalėjimu. Pateiktuose neteisinguose atsakymuose atsispindėjo procesai ir įvykiai iš skirtingų istorijos laikotarpių, kurie nesisieja su XIX a. pirmąja puse. Galima teigti, kad dalis mokinių negeba susieti procesų chronologinės eigos, nežino Vilniaus universiteto uždarymo datos.

10 klausimas, kaip ir 9, reikalavo žinoti atitinkamo laikotarpio įvykius ir procesus. 67,3 proc. mokinių sovietinį laikotarpį Lietuvoje teisingai siejo su katalikų bažnyčios varžymu. Kiti mokiniai šiam laikotarpiui neteisingai priskyrė daugiapartinę sistemą, pramonės privatizaciją bei žodžio ir spaudos laisvę. Neteisingi atsakymai rodo, kad dalis mokinių nežino sovietinio laikotarpio Lietuvoje bruožų ir ypatybių.

11 klausimas reikalavo įvardyti tarpukario Lietuvoje vykusius įvykius arba procesus. Reikėjo atsakyti, kas vyko Lietuvoje 1918–1939 metais. Maždaug pusė egzaminą laikusių mokinių teisingai nurodė, kad šiuo laikotarpiu įvestas privalomas pradinis mokymas, tačiau 19,8 proc. minimą laikotarpį siejo su kolūkių kūrimu, 19,6 proc. – su gyventojų polonizacija ir 7,3 proc. – su pirmuoju geležinkeliu. Atsakymas parodė, kad tik pusė mokinių žino minėto laikotarpio bruožus.

12 klausimas. Reikėjo nurodyti, kuris procesas būdingas Sovietų Sąjungai J.Stalino valdymo laikotarpiu. Teisingą atsakymą pasirinko dauguma mokinių – 77,6 proc., nurodę, kad tuo laikotarpiu vykdyta kolektyvizacija, kiti mokiniai šį laikotarpį siejo su daugiapartine sistema, cenzūros panaikinimu, liberalizmo idėjomis. Galima teigti, kad dalis mokinių negeba atskirti šiuo laikotarpiu vykusius procesus arba nežino minimų sąvokų.

13 klausimas tikrino žinias iš Šaltjojo karo laikotarpio. Teisingą atsakymą pasirinko 71,4 proc. mokinių, nurodę, kad Šaltajam karui būdingos ginklavimosi varžybos. Dauguma mokinių žinojo Šaltajam karui būdingus reiškinius. Neteisingus atsakymus pasirinkę įvardijo Tautų Sąjungos įkūrimą, kolonijų kūrimąsi, Austrijos-Vengrijos imperijos suirimą.

14 klausimas. Reikėjo nurodyti įvykį, kuriam turėjo įtakos Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymas. 46 proc. mokinių nurodė, kad po pakto pasirašymo Lietuva atiteko Vokietijai. Tačiau net 40,5 proc. mokinių manė, kad Lietuva atiteko SSRS įtakos sferai. Tai dažnai pasitaikanti klaida, kai mokiniai painioja Nepuolimo sutartį su Sienų ir draugystės sutartimi, pasirašyta Vokietijos ir SSRS.

15 klausimas reikalavo nurodyti, koks Sovietų Sąjungos vadovas pradėjo įgyvendinti destalinizacijos procesą. 65,2 proc. mokinių teisingai įvardijo N. Chruščiovą. Kiti pasirinko neteisingus atsakymus – nurodė L. Brežnevą, M. Gorbačiovą ir net V. Leniną. Tai rodo, kad dalis mokinių nežino procesų, vykusių SSRS po 1953 m. arba nesupranta „destalinizacijos“ sąvokos.

Taigi egzamino užduoties I dalies klausimai mokiniams nebuvo sunkūs. Bendras visų klausimų sunkumo statistinis vidurkis buvo 60,6 proc. Sunkesni mokiniams buvo 3 ir 6 klausimai. Visi šios egzamino dalies klausimai reikalavo žinoti pagrindinius istorinius faktus ir įvykius bei gebėti juos taikyti. Nors klausimai nebuvo sunkūs, tačiau tik 8,2 proc. mokinių atsakė į visus 15 klausimų.

EGZAMINO UŽDUOTIES II DALIES VERTINIMAS

16-23 klausimai buvo skirti darbui su vienu kontūriniu žemėlapiu – „Europa po Pirmojo pasaulinio karo“. Šie klausimai buvo iš pasaulio ir Lietuvos istorijos naujausių laikų kurso. Iš viso buvo 8 klausimai, keturi iš jų reikalavo dviejų atsakymų. Teisingai į juos atsakius, buvo galima gauti 12 taškų.

16–23 klausimais buvo tikrinami mokinių darbo su istoriniu kontūriniu žemėlapiu gebėjimai ir svarbiausios istorijos žinios:

- kokia vaizduojama erdvė ir istorinis laikotarpis (16 klausimas);
- kaip mokiniai geba nustatyti vaizduojamo laikotarpio valstybes ir teritorijas (17, 18, 19, 20, 21 klausimai);
- pažymėti kontūriniame žemėlapyje reikiamas valstybes (22 klausimas);
- nurodyti įvykį, kuris keitė vaizduojamų valstybių sienas (23 klausimas).

16–23 klausimų pasiskirstymas pagal žinias ir gebėjimus

Žinios ir supratimas	Žinių taikymas, gebėjimas analizuoti ir vertinti
16, 17, 18, 19, 20	21, 22, 23
Iš viso 5 (62,5 proc.)	Iš viso 3 (37,5 proc.)

Taigi 5 klausimai tikrino pagrindines istorines mokinių žinias, o 3 – mokinių gebėjimą taikyti turimas žinias.

16–23 klausimų pasiskirstymas pagal sunkumą

Labai sunkūs (iki 20 proc.)	Sunkūs (20–40 proc.)	Optimalūs (40–60 proc.)	Lengvi (60–80 proc.)	Labai lengvi (nuo 80 proc.)
	21, 22	18, 19, 20, 23	16	17
Iš viso	2 (25 proc.)	4 (50 proc.)	1 (12,5 proc.)	1 (12,5 proc.)

Lentelės duomenys rodo, kad istorijos mokyklinio brandos egzamino užduoties klausimai, skirti darbui su kontūriniu žemėlapiu, buvo optimalaus sunkumo, tik du šios grupės klausimai buvo sunkūs, labai sunkių klausimų mokiniams nebuvo. 6 klausimai buvo labai lengvi ir apylengviai.

Sunkus mokiniams buvo **22 klausimas**, kuris reikalavo paaiškinti totalitarizmo sąvoką ir kontūriniame žemėlapyje pažymėti dvi totalitarinio valdymo valstybes. Klausimas buvo dviejų dalių, todėl neatsakė į abi klausimo dalis mokiniai jau negalėjo surinkti visų galimų taškų. Totalitarizmo sąvoką gebėjo paaiškinti 7,26 proc. mokinių, o teisingai pažymėti dvi tokio valdymo valstybes gebėjo 26,01 proc. mokinių. Mokiniai iš esmės suvokia, ką reiškia totalitarinis valdymas, nes geba nurodyti šias valstybes kontūriniame žemėlapyje, tačiau nusakyti sąvokos turinio nesugeba. Sąvoka buvo aiškinama kaip „vieno žmogaus valdžia, vienos partijos valdymas, žmonių gerovės priklausomybė nuo valdžios“. Teisingai į šį klausimą atsakė 30,85 proc. mokyklinį brandos istorijos egzaminą laikusių mokinių. Netikslus sąvokų aiškinimas yra viena iš tipiškiausių istorijos egzamino klaidų.

Sunkus mokiniams buvo ir **21 klausimas**, reikalavęs nurodyti pavadinimus trijų valstybių su kuriomis ribojosi Lietuva. Šis klausimas reikalavo keletą gebėjimų: nustatyti žemėlapyje vaizduojamą laikotarpį ir suradus Lietuvos valstybę nustatyti, kas tuo metu buvo jos kaimynės. Po Pirmojo pasaulinio karo Lietuva

ribojosi su Latvija, Lenkija ir Vokietija (Rytprūsiais). Visas Lietuvos kaimynes žino 39,84 proc. mokinių, 50,81 proc. mokinių žinojo tik 2 kaimynines valstybes, 10,08 proc. žinojo tik vieną Lietuvos kaimynę, 3,02 proc. Mokinių, laikusių mokyklinį istorijos egzaminą, nežinojo nė vienos Lietuvos kaimyninės valstybės po Pirmojo pasaulinio karo. Tipiškiausios klaidos: vietoje Vokietijos (Rytprūsių) mokiniai rašė „Prūsija, Karaliaučius, Kaliningradas“. Mokiniai klydo, nes nesuvokė vaizduojamo istorinio laikotarpio ir negalėjo atpažinti teritorijų.

18, 19, 20, 23 klausimai mokiniams buvo optimalūs. Klausimai reikalavo atpažinti valstybes, teritorijas, pažymėtas skaičiais, ir nurodyti įvykį, po kurio pasikeitė žemėlapyje pavaizduotų valstybių sienos. Dažniausiai pasikartojančios klaidos buvo šios: mokiniai neatpažino valstybės, teritorijos. 18 klausimas nenurodė, į kokias valstybes suskilo Austrijos-Vengrijos imperija, 10,69 proc. nežinojo nei vienos valstybės, nei pačios imperijos pavadinimo, 11,90 proc. nenurodė valstybių pavadinimų, 16,73 proc. įvardijo tik imperijos pavadinimą. 19 klausimas: 36,29 proc. nežinojo, kad iš Rusijos imperijos susikūrė keturios valstybės – Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija; tik 6,05 proc. mokinių teisingai atpažino žemėlapyje šias keturias valstybes, kurios susikūrė iš Rusijos imperijos; 6,85 proc. mokinių nesugebėjo atpažinti nei valstybių, nei nurodyti, iš kokios imperijos jos susikūrė. 20 klausimas buvo panašus į 21 klausimą, nes reikėjo dar kartą įvardinti Vokietijos dalį – Rytprūsius bei nurodyti ketvirtu skaičiumi pažymėtą teritoriją – Klaipėdos kraštą. Mokiniai geriau sekėsi įvardyti Lietuvos teritoriją, nes 29,64 proc. atpažino Klaipėdos kraštą, ir tik 5,44 proc. teisingai nurodė Rytprūsius. 23 klausimą teisingai atsakė 45,36 proc. mokinių. 25,40 proc. mokinių neteisingai manė, kad vaizduojamų žemėlapyje valstybių sienos keitėsi „po Pirmojo pasaulinio karo, Vienos kongreso, Versalio taikos ir kt.“ 19,96 proc. mokinių visai negalėjo nurodyti, koks įvykis lėmė valstybių sienas, ir nieko neatsakė.

Lengviausia mokiniams buvo atpažinti, po kurio įvykio susiformavo kontūriniame žemėlapyje pavaizduotų valstybių tokios sienos (**16 klausimas**). 67,54 proc. mokinių žinojo, kad sienų susidarymą lėmė Pirmasis pasaulinis karas. Labai lengvai mokiniai atsakė ir į **17 klausimą**: 91,53 proc. teisingai nurodė, kad skaičiais 1 ir 2 žemėlapyje pažymėtos Prancūzija ir Vokietija.

Aptarus 16–23 klausimų atsakymus galima sakyti, kad šie klausimai nebuvo sunkūs. Dauguma mokinių gebėjo nustatyti kontūriniame žemėlapyje vaizduojamą istorinį laikotarpį. Tačiau atpažinti žemėlapyje vaizduojamas valstybes ir teritorijas gebėjo ne visi. Mokiniams sunkiai sekėsi logiškai ir aiškiai formuluoti sąvokų apibrėžimus.

24-30 klausimai buvo skirti Lietuvos istorijai. Užduotį sudarė trys vaizdiniai ir vienas trumpas rašytinis šaltinis. Iš viso buvo pateikti septyni klausimai, į kuriuos teisingai atsakius buvo galima surinkti 11 taškų. Šie klausimai reikalavo atpažinti pagrindinius architektūros stilius ir juos susieti su atitinkamu istoriniu laikotarpiu. Dauguma klausimų buvo nesudėtingi, o jų formuluotės trumpos ir aiškios.

24–30 klausimai reikalavo gebėti:

- atpažinti architektūros stilius (24 klausimas);
- susieti architektūros stilius su istoriniu laikotarpiu (25, 28 klausimai);
- atpažinti istorines asmenybes ir nurodyti jų veiklos rezultatus (29 klausimas);
- susieti skirtingus istorinius laikotarpius (30 klausimas);
- įvardyti kelis statinius (26 klausimas);
- susieti rašytinio šaltinio medžiagą su vaizdiniu šaltiniu (27 klausimas).

24–30 klausimų pasiskirstymas pagal žinias ir gebėjimus

Žinios ir supratimas	Žinių taikymas, gebėjimas analizuoti ir vertinti
25, 26, 29, 30	24, 27, 28,
Iš viso 4 (57,1 proc.)	Iš viso 3 (42,8 proc.)

Pateikta statistika rodo, kad 24–30 klausimai pagal gebėjimus pasiskirstė beveik vienodai. Žinioms ir supratimui tikrinti buvo vienu klausimu daugiau.

24-30 klausimų pasiskirstymas pagal sunkumą

Labai sunkūs (iki 20 proc.)	Sunkūs (20–40 proc.)	Optimalūs (40–60 proc.)	Lengvi (60–80 proc.)	Labai lengvi (virš 80 proc.)
--------------------------------	-------------------------	----------------------------	-------------------------	---------------------------------

Nėra	27	24, 25, 28	26, 29, 30	Nėra
Iš viso 0	Iš viso 1 (14,2 proc.)	Iš viso 3 (42,8 proc.)	Iš viso 3 (42,8 proc.)	Iš viso 0

Taigi galima teigti, kad labai sunkių ir labai lengvų klausimų nebuvo. Vyravo optimalūs ir lengvi klausimai.

24 klausimas reikalavo atpažinti šaltiniuose pavaizduotų statinių architektūros stilius. 20 proc. mokinių nenurodė nė vieno architektūros stiliaus. Iš jų 16,3 proc. pateikė neteisingus atsakymus, o 4 proc. nenurodė jokio atsakymo. 19,5 proc. teisingai nurodė vieną architektūros stilių, 21,5 proc. – du architektūros stilius, o 38,3 proc. nurodė visus tris architektūros stilius. Mokiniai, kurie teisingai nurodė tik du architektūros stilius, dažniausiai, t. y. 16,7 proc. nurodė baroką ir gotiką. 3,6 proc. nurodė klasicizmą ir gotiką ir tik 0,6 proc. nurodė klasicizmą ir baroką. Rezultatai rodo, kad mokiniams sunkiausiai sekėsi atskirti klasicizmo stilių.

25 klausimas reikalavo nurodyti, kuris architektūros stilius susikūrė Europoje anksčiausiai ir kuris vėliausiai. Tik 32,2 proc. mokinių teisingai atsakė į šį klausimą. 17,1 proc. mokinių sugebėjo teisingai atsakyti tik į vieną klausimo dalį. Iš teisingai atsakusių į vieną klausimo dalį mokinių 13,1 proc. teisingai nurodė, kad anksčiausiai susikūrė gotikos stilius, ir tik 3,8 proc. mokinių nurodė, kad vėliausiai susikūrė klasicizmo stilius. Ir šio klausimo atsakymai akivaizdžiai rodo, kad mokiniai prastai žino klasicizmo architektūros stilių. Be to, šis klausimas rodo, kad mokiniai sunkiai sieja architektūros stilius su konkrečiu istoriniu laikotarpiu.

26 klausimas reikalavo nurodyti du iš trijų šaltiniuose pateiktų statinių pavadinimus. 70,9 proc. mokinių sugebėjo teisingai atsakyti į šį klausimą. 17,3 proc. mokinių nurodė tik vieno statinio pavadinimą. Iš teisingai nurodžiusių abiejų statinių pavadinimus dažniausiai, t. y. 26,6 proc. mokinių, nurodė Vilniaus katedrą ir Šv. Onos bažnyčią, 5,8 proc. nurodė Vilniaus katedrą ir Šv. Petro ir Povilo bažnyčią ir 4,4 proc. nurodė Šv. Petro ir Povilo ir Šv. Onos bažnyčias. Ši užduotis mokiniams buvo nesunki, nes iš trijų statinių pasirinktinai reikėjo nurodyti tik dviejų statinių pavadinimus. Įdomu, kad dauguma nurodė Vilniaus katedrą, tačiau negebėjo įvardyti šio statinio architektūros stiliaus.

27 klausimas reikalavo nurodyti, koks architektūros stilius aprašytas pateiktame šaltinyje. Tik 39,2 proc. mokinių sugebėjo nurodyti klasicizmo architektūros stilių. Ir šis klausimas paliudijo, kad mokiniai sunkiai atpažįsta klasicizmą. Iš 63,7 proc. neatsakiusių jokio atsakymo nepateikė 18,7 proc. mokinių, kiti nurodė neteisingą atsakymą.

28 klausimas reikalavo klasicizmo architektūros stilių susieti su Švietimo epochos idėjomis. 40,5 proc. mokinių teisingai atsakė nurodę Vilniaus katedrą. Iš neatsakiusių 7 proc. mokinių nepateikė jokio atsakymo, kiti įrašė neteisingą atsakymą. Šis klausimas reikalavo sieti istorines žinias į vieningą visumą.

29 klausimas reikalavo nurodyti, kuri statinį suprojektavo Laurynas Stuoka-Gucevičius. 60 proc. mokinių nurodė teisingą atsakymą, kad tai Vilniaus katedra. Iš neatsakiusių 4,4 proc. mokinių nepateikė jokio atsakymo, kiti įrašė neteisingą atsakymą.

30 klausimas reikalavo nurodyti, kuri iš matomų bažnyčių sovietų valdymo metais buvo uždaryta ir paversta muziejumi. 64 proc. mokinių nurodė teisingą atsakymą, kad tai Vilniaus katedra. Iš neatsakiusių 3,2 proc. mokinių nepateikė jokio atsakymo, kiti įrašė neteisingą atsakymą.

Paskutiniai du užduoties klausimai detaliau tikrino mokinių žinias.

Vertinant 24–30 klausimus pagal sunkumą, kuris yra 56,4 proc., galima teigti, kad šie klausimai nebuvo sunkūs. Tačiau į visus klausimus atsakė tik 8,4 proc. mokinių. 25 ir 27 klausimai mokiniams buvo sunkiausi. Į juos atsakė atitinkamai 40,8 proc. ir 36,9 proc. laikiusiųjų. Lengviausia mokiniams buvo atsakyti į 26 klausimą – tereikėjo įvardyti du šaltiniuose pavaizduotus statinius. Skiriamoji geba taip pat buvo gera (50,5 proc.). Šių klausimų analizė rodo, kad mokiniams sunkiausia buvo nurodyti klasicizmo architektūros stilių. Įdomu, kad Vilniaus katedrą įvardijo dauguma, tačiau šio statinio stilių nurodė tik nedidelė dalis mokinių. Galbūt užduotyje buvo per daug klausimų, susijusių su klasicizmo stiliumi ir Vilniaus katedra (27, 28, 29, 30 klausimai). Matyt, reikėjo klausimų ir apie kitus architektūros stilius.

31-38 klausimai buvo skirti Lietuvos istorijai. Mokiniams buvo pateikti trys rašytiniai šaltiniai. Šie klausimai reikalavo gebėti:

- nustatyti bendrą problemą, kuri sieja šaltinius (31);
- įvardyti Krėvos sutartį (35);

- remiantis šaltiniais įvardyti valdovus ir paaiškinti, kodėl taip mano (34, 36);
- paaiškinti sąvoką *magistras* (33);
- nurodyti tikslus, kurių siekė Gediminas, rašydamas popiežiui, ir kuriuos pasiekė apsikrikštijęs Mindaugas (32, 37);
- surašyti šaltinius chronologine seka (38).

31–38 klausimų pasiskirstymas pagal žinias ir gebėjimus

Žinios ir supratimas	Žinių taikymas, gebėjimas analizuoti ir vertinti
33, 35	31, 32, 34, 36, 37, 38
Iš viso 2 (25 proc.)	Iš viso 6 (75 proc.)

Statistiniai duomenys rodo, kad šie klausimai tikrino daugiau gebėjimus nei žinias.

31–38 klausimų pasiskirstymas pagal sunkumą

Labai sunkūs (iki 20 proc.)	Sunkūs (20–40 proc.)	Optimalūs (40–60 proc.)	Lengvi (60–80 proc.)	Labai lengvi (virš 80 proc.)
Nėra	33, 35	32, 34, 36, 37, 38	31	
Iš viso 0	Iš viso 2 (25 proc.)	Iš viso 5 (62,5 proc.)	Iš viso 1 (12,5 proc.)	Iš viso 0

31–38 klausimų statistika rodo, kad dauguma buvo optimalūs. Sunkūs buvo tik du klausimai, lengvas – vienas. Labai sunkių ir labai lengvų nebuvo. Klausimų sunkumo vidurkis – 46,69 proc., skiriamoji geba irgi optimali – 45,97 proc.

31 klausimas reikalavo nustatyti bendrą problemą, kuri buvo pateikta šaltiniuose. Šis klausimas mokiniams buvo lengviausias. Teisingai atsakė 66,13 proc., neteisingai – 26,01 proc., o atsakymų neįrašė 7,66 proc. Galima teigti, kad šaltiniai mokiniams buvo aiškūs, jų apimtis ir turinys optimalūs. Mokiniams nebuvo sunku išskirti pagrindinę problemą, kuri aptariama visuose šaltiniuose.

32 klausimas nebuvo sunkus. Į jį teisingai atsakė 56,05 proc. mokinių. Nesugebėjo teisingai nurodyti dviejų tikslų – 14,11 proc., nurodė vieną tikslą – 44,15 proc., atsakymo neįrašė 7,06 proc. mokinių. Ištraukoje iš Gedimino laiško buvo aiškiai įvardyti abu tikslai, bet dauguma mokinių sugebėjo išskirti tik vieną.

33 klausimas reikalavo paaiškinti sąvoką *magistras*. Šis klausimas mokiniams buvo sunkus. Sąvoką teisingai paaiškino tik 32,66 proc. mokinių, 26,41 proc. atsakymo neįrašė, o 39,92 proc. atsakė neteisingai. Taigi mokiniai negalėjo paaiškinti esminės sąvokos, kuri yra vartojama nuo 5 iki 12 klasės ir yra susijusi su kryžiuočių puldinėjimais ir LDK.

34 klausimas nebuvo sunkus. Į jį teisingai atsakė 53,13 proc. mokinių. Jis reikalavo įvardyti kunigaikštį Jogailą ir remiantis šaltiniu paaiškinti savo pasirinkimą. Atsakymo neįrašė 10,08 proc., nurodė tik valdovą 16,33 proc., paaiškino, tačiau nenurodė valdovo 2,82 proc. mokinių. Dauguma sunkiai gebėjo paaiškinti savo pasirinkimą remdamiesi šaltiniu, o 26,21 proc. mokinių neteisingai atsakė į šį klausimą.

35 klausimas mokiniams buvo sunkiausias. Krėvos sutartį teisingai įvardijo tik 25,4 proc. mokinių. 18,35 proc. atsakymo neįrašė, o 56,05 proc. atsakė neteisingai. Gali būti, kad mokinius suklaidino klausime vartojamas žodis *sajunga*. Galbūt reikėjo rasti žodžius *sutartis* arba *unija*, kurie mokiniams yra labiau žinomi. Be to, dalis mokinių negebėjo susieti šaltinyje minimos sąjungos su Krėvos sutartimi.

36 klausimas, kaip ir 34 reikalavo įvardyti valdovą ir paaiškinti pasirinktą atsakymą remiantis šaltiniu. Į šį klausimą teisingai atsakė 46,67 proc. mokinių, 15,73 proc. atsakymo neįrašė, o 42,14 proc. atsakymas buvo neteisingas. Daug mokinių Mindaugą painiojo su Vytautu ir Gediminu. Ypač sunkiai mokiniams sekėsi pateikti teisingą paaiškinimą, kad priėmęs krikštą Mindaugas siekė gauti ir karaliaus karūną. Mokiniai negebėjo susieti įvykių ir teisingai nustatyti jų sekos.

Nebuvo lengvas mokiniams ir **37 klausimas**, reikalavęs nustatyti du tikslus, kuriuos Mindaugas pasiekė priėmęs krikštą. Teisingai atsakė 41,63 proc. mokinių, neteisingai – 53,43 proc., 11,69 proc. atsakymo neįrašė. Dažniausiai buvo nurodomas tik vienas tikslas.

38 klausimas reikalavo išnagrinėti pateiktus šaltinius, nustatyti juose atsispindinčius įvykius ir išvardyti juos chronologine seka. Teisingai atsakė 41,13 proc. mokinių, 54,84 proc. atsakė neteisingai, o 4,23 proc. atsakymo neįrašė. Daugiau kaip pusė mokinių, nesugebėjo nustatyti šaltiniuose atsispindinčių pagrindinių Lietuvos istorijos įvykių, įvardyti istorinių asmenybių, susijusių su tais įvykiais. Be to, daugeliui mokinių sunkiai sekėsi nurodyti teisingą chronologinę jų seką.

Taigi galima teigti, kad šie klausimai mokiniams nebuvo lengvi. Šeši klausimai iš aštuonių buvo skirti žinių taikymui ir gebėjimui analizuoti. Tokių gebėjimų reikalauja mokyklinio istorijos egzamino programa. Klausimai atitiko ir egzamino tematiką. 31–38 klausimų analizė rodo, kad maždaug pusė mokinių gebėjo panaudoti istorijos šaltinius informacijai gauti, gebėjo daryti išvadas, orientuotis istoriniame laike ir jungti faktus į prasmingą visumą, argumentuotai dėstyti savo nuomonę, nustatyti reiškinių tikslus ir pasekmes. Vidutiniškai apie 12 proc. mokinių atsakymų į šiuos klausimus nepateikė ir apie 39 proc. atsakymai buvo neteisingi. Tai sudaro apie 51 proc. visų laikusiųjų mokyklinį istorijos brandos egzaminą.

IŠVADOS

Remiantis 2004 m. mokyklinio istorijos brandos egzamino statistinės analizės rezultatais, galima padaryti šias išvadas:

- Mokyklinio istorijos brandos egzamino užduotis atitiko mokyklinio egzamino matricą.
- Mokyklinio istorijos brandos istorijos egzamino užduotis buvo diferencijuota, klausimai buvo įvairaus sunkumo: labai sunkių nebuvo, sunkūs – 4, optimalūs – 20, lengvi – 13, labai lengvi – 1. Tai rodo, kad užduotyje vyravo optimalūs ir lengvi klausimai. Tačiau užduotyje galėjo būti ir keli sunkūs klausimai, kurie būtų padėję geriau diferencijuoti egzaminą laikiusius mokinius.
- Mokiniams lengviau sekėsi atsakinėti testo klausimus, tikrinusius žinias ir suvokimą. Sunkesni mokiniams buvo klausimai, kurie reikalavo bendrųjų gebėjimų dirbti su kontūriniu žemėlapiu ir istorinio dokumento tekstu.
- Egzamino užduoties II dalies šaltiniai buvo parinkti iš svarbiausių istorijos laikotarpių;
- Šaltinių apimtis buvo nedidelė, o klausimų formuluotės buvo aiškios ir trumpos.